

**ÚHORY V NÁRODNÍM PARKU PODYJÍ
JAKO MOŽNÁ LOKALITA PRO PROTĚŽ ŽLUTOBÍLOU
(*PSEUDOGNAPHALIUM LUTEOALBUM*)**

FALLOWS IN THE PODYJÍ NATIONAL PARK AS A POSSIBLE
LOCALITY FOR *PSEUDOGNAPHALIUM LUTEOALBUM*

Martina Entová

*Katedra botaniky, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy,
Benátská 2, 128 01 Praha 2; eskela@post.cz*

Abstract: *Pseudognaphalium luteoalbum* is an annual plant that grows in moist temporary habitats (eg. exposed pond bottoms). It is a critically endangered species in the Czech Republic currently found only in a few places in South Bohemia and southern Moravia. This species was detected in the soil seed bank on a fallow near Hnanice. It has never been found before in the Podyjí National Park.

Key words: *Pseudognaphalium luteoalbum*, fallows, Podyjí National Park

Protěž žlutobílá (*Pseudognaphalium luteoalbum*) je jednoletá rostlina, která se nejčastěji vyskytuje na obnažených dnech a březích rybníků a řek, méně často také na mezích, polích a mýtinách. Vyžaduje vlhké až mokré půdy, písčité, ale snáší také hlinité nebo jílovité, zásadité, neutrální nebo kyselé, obvykle chudé na vápník (HRČKA 2004).

V České republice se jedná o kriticky ohrožený druh (C1) (PROCHÁZKA 2001) s přechodným výskytem. Jeho optimální prostředí tvoří dočasné biotopy objevující se dosti nahodile. Protěž žlutobílá se na nich vyskytuje vždy jen krátkodobě, do doby, než biotop zmizí nebo než ji vytlačí konkurenčně silnější druhy. Poté přetrvává v semenné bance, nebo vyhyne úplně. V posledních několika desetiletích spíše mizí, což je spojeno patrně s ústupem od letnění rybníků, a tím pádem i úbytkem vhodných stanovišť (SLAVÍK, ŠTĚPÁNKOVÁ 2004).

V České republice se protěž žlutobílá vyskytuje (včetně historických lokalit) ve třech vzájemně oddělených areálech. Jednak je to širší oblast jižních Čech pokračující Povltavím dále na sever, širší oblast Polabí od Hradce Králové až po Roudnici nad

Labem a širší oblast střední a jižní Moravy. Mezi těmito arely se vyskytují pouze jednotlivé izolované lokality (HRČKA 2004).

Poslední dokumentované výskyty tohoto druhu jsou v Třeboňské pánvi u rybníku Horní Rohozný u obce Hluboká u Borovan a ze sádek Šaloun u Lomnice nad Lužnicí, v Dyjsko-svrateckém úvalu z Allahových rybníčků mezi obcemi Valtice a Lednice (HRČKA 2004). Existuje také několik dalších nálezů z jižní Moravy (Hrčka, in litt.).

Přímo v Národním parku Podyjí nebyl výskyt protěže žlutobílé nikdy zaznamenán. Na Znojemsku druh doposud zjistil pouze Ripper v druhé polovině 19. století u obcí Hrušovany nad Jevišovkou a Jevišovka (OBORNY 1886). Vratislav Drlík ve své Květeně Znojemska pouze zmiňuje, že tento druh nenalezl (DRLÍK et al. 2005).

Výzkumy opuštěných polí však ukazují, že by se tento druh v NP Podyjí vyskytovat mohl. Na několika vybraných lokalitách (opuštěná pole různého stáří) v různých částech parku probíhají od roku 2006 experimenty se speciálním typem managementu. Plochy jsou přibližně jednou do roka zorány a pak ponechány ladem ve

Obr. 1. *Pseudognaphalium luteoalbum* vypěstované z půdních vzorků ve skleníku.

Fig. 1. *Pseudognaphalium luteoalbum* grown from soil samples in the greenhouse.

Obr. 2. *Pseudognaphalium luteoalbum* vypěstované z půdních vzorků ve skleníku.
Fig. 2. *Pseudognaphalium luteoalbum* grown from soil samples in the greenhouse.

snaze vytvořit v krajině místa zvyšující biodiverzitu (jak rostlin, tak hmyzu a dalších živočichů).

V roce 2009 začal na lokalitách probíhat podrobnější výzkum druhového složení vegetace a druhového složení půdní semenné banky. Z jednoho z odebraných vzorků půdy při kultivaci ve skleníku vyrostli dva jedinci druhu *Pseudognaphalium luteoalbum* (obr. 1 a 2). Půda pocházela z lokality ležící 1,2 km ZSZ od kostela v Hnanicích u křižovatky cest, na okraji vinice.

Ve vegetaci se tento druh zatím neobjevil – na lokalitě dominují konkurenčně silnější druhy jako např. *Artemisia vulgaris*, *Elytrigia repens*, *Daucus carota*, *Sinapis arvensis*, *Thlaspi arvense*, *Mentha arvensis* a *Plantago lanceolata*. Tyto druhy i po orbě rychle zarostou úhor a obsadí tak místa potenciálně vhodná pro protěž žluto-bílou. Pokud by však došlo k potlačení těchto dominant, tak je možné, že by se na lokalitě druh *Pseudognaphalium luteoalbum* mohl objevit.

SUMMARY

Pseudognaphalium luteoalbum (fig. 1, 2) was found in the seed bank on fallow near Hnani-ce. It is the first finding of this species in the Podyjí National Park.

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří Tomášovi Vymyslickému a Martině Fabšičové, se kterými spolupracuji na výzkumu úhorů v NP Podyjí.

LITERATURA

- DRLÍK V., GRULICH V., REITER A. (2005): Květena Znojemska 1950–1954. – *Thayensia* (Znojmo), suppl. 1: 7–292.
- HRČKA D. (2004): *Pseudognaphalium luteo-album*. – kriticky ohrožený taxon české květeny. – *Zpr. Čs. Bot. Společ.*, 39: 171–183.
- OBORNÝ A. (1886): Flora von Mähren und österr. Schlesien. – *Verh. Naturforsch. Ver. Brünn*.
- PROCHÁZKA F. (ed.) (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – *Příroda* (Praha), 18:1–166.
- SLAVÍK B., ŠTĚPÁNKOVÁ J. (eds.) (2004): Květena České republiky. Vol. 7. – Academia, Praha.